

хорошою дикцією, уміти інтонаційно правильно оформляти вислів і говорити досить голосно.

Існує думка, що усний перекладач – це певний вид машини, який забезпечує відповідне спілкування між двома і більше людьми з різних мовних спільнот. Без наявності перекладача неможлива жодна комунікація, і бажаний ефект не буде отриманий. Він є основною ланкою, яка сполучає різних людей, і яку багато хто недооцінює. Для перекладача типовим є бути залученим до розмови, додавати деяку інформацію, але лише у випадках, коли спілкування носить особистий або неофіційний характер. Інша справа, коли розмова ведеться між головами держав.

Фізичне та розумове напруження, яке є невід’ємною частиною роботи перекладача, може привезти до того, що навіть у досвідченого професіонала, який прекрасно володіє двома мовами, при перекладі з рідної мови на іноземну з’являється цілий ряд граматичних і стилістичних помилок. Це спостерігається в усіх перекладачів, крім небагатьох тих, хто з легкістю перекладає „в обидві сторони” [4, с. 12].

Отже, можна зробити наступний висновок – робота усного перекладача є надзвичайно важкою, відповідальною та потребує багато зусиль і праці. Щоб стати хорошим перекладачем, потрібно багато практики, бажання досягти певної мети і нарешті, але не востаннє, любов до іноземної мови та культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Виссон Л. Синхронный перевод с русского на английский. – М.: Р.Валент, 1999. – 272с.
2. Гофман Е. К истории синхронного перевода // Тетради переводчика. – 1963. – № 1. – С. 21—26.
3. Мирам Г.Э. Профессия: переводчик. – К.: Ника-Центр, 1999. – 160с.
4. Палажченко П.Р. О предварительной обработке текста синхронным переводчиком // Тетради переводчика. – 1981. – № 18. – С. 89 – 97.
5. Чернов Г.В. Теория и практика синхронного перевода. – Москва: Международные отношения, 1978. – 336с.
6. Henry Van Hoof, Theorie et pratique de l'interpretation, pp. 9 – 23.
7. Jean Herbert, "How Conference Interpreting Grew," in Gerver and Sinaiko, p. 191.

Цимбалюк Г.

Науковий керівник – доц. Чумак Г. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ СТІВЕНА КІНГА

Художній переклад – один з найпоказовіших проявів міжлітературної (і значить певним чином міжкультурної) взаємодії. Фактично він є основною частиною національно-літературного процесу, оскільки виступає посередником між літературами, без нього неможливо було б говорити про міжлітературний процес у всій його повноті.

Легендарний майстер жахів Стівен Кінг написав безліч оповідань і романів, за якими було знято десятки кіно- і телефільмів. Його книжки перекладено 33 мовами, видано у понад 35 різних країнах. В усьому світі надруковано вже понад 300 мільйонів екземплярів його книжок. У 2003 році цього визнаного короля жахів було нагороджено премією The National Book Foundation Medal за видатні досягнення в літературі. Майже всі твори С. Кінга були перекладені російською. Українські переклади Стівена Кінга почали видаватися відносно недавно, серед них – «Вітер у замкову шпарину. Темна вежа VIII», «Зона покриття», «Історія Ліззі», «11/22/63», «Повна темрява. Без зірок», «Шукач. Темна вежа - I», «Коли впаде темрява» та ін.

Серед останніх перекладів українською – роман «Острів Дума». У США «Острів Дума» з’явився у січні і вже зараз – в українському перекладі. Росіяни цей твір Кінга ще не видали. Випередити своїх колег з Росії українським видавцям вдалося завдяки хорошій репутації та налагодженим зв’язкам. Книгу видає харківське видавництво Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля». Переклад здійснив Олександр Красюк, знайомий українським читачам книгою про понтифіка Івана-Павла II «Папа і Україна», перекладами романів «Полька» Мануели Гретковської та «Сходження Ганнібала» Томаса Гарріса.

Перша умова адекватного відтворення реалій – їх глибоке знання. Коли у перекладача є правильне уявлення про реалію та її контекстуальне використання, йому легше знайти

адекватний відповідник цієї реалії в перекладі.

Кожен прозовий переклад передує і супроводжується великою країнознавчою, біографічною та літературознавчою роботою. Діяльність перекладача спрямована на подолання *лінгвоетнічного бар'єру*, по обидві сторони якого комуніканти розділяє не лише відсутність спільної мови, але і те, що пов'язують з поняттям етносу: відмінності в культурах та національній психології, недостатня поінформованість у питаннях поточного життя чужої країни тощо [2, с. 12].

За останні роки значно збільшилась кількість робіт, що свідчить про інтерес і прагнення лінгвістів до дослідження мовних явищ у широкому екстралінгвістичному контексті. Урахування системи екстралінгвістичних факторів є необхідною передумовою адекватності перекладу.

З'являється ряд праць, у яких робляться спроби виділити так званий "культурний" компонент значення, розкрити лінгвістичну природу "фонових" знань, показати особливість і своєрідність їхнього функціонування в кожній з розглянутих мовних спільнот. Труднощі перекладу простежуються на межі досліджень лінгвістики, культурології (мультикультурології, кроскультурології), перекладознавства (транслатології) та інших наук. У цьому і полягає новизна й актуальність питання.

Соціокультурним аспектом перекладу реалій займалися В. Гумбольдт, О.О. Потебня, Е.Сепір, Б. Уорф, Р. Робертс, А.Д. Швейцар, В.Н. Комісаров, Р.П. Зорівчак, О.С. Ахманова, В.В. Сдобніков, В.В. Коптілов, О. Кундзіч, О.І. Чередниченко, Ю. Найда, В.А. Маслова, А.А. Мороз, та інші.

Перекладознавчий аспект реалій на матеріалі англійських перекладів української прози досліджувала Р.П. Зорівчак. [4]

Вивченням реалій як об'єкту лінгвістичного дослідження присвячена праця А. А. Мороз. [8]

Невід'ємною вимогою до перекладача при перекладі творів С.Кінга є встановлення перекладацьких рішень, коли еквівалент слова, що необхідно перекласти, відсутній у мові перекладу. Кінг пише суто для американського читача і зовсім не бере до уваги іншого. Його тексти настільки насичені американськими реаліями, а їх якраз перекладачі часто оминають. У Кінга все абсолютно американське: імена, історичні особистості, факти. «Острів Дума» – книга про художника, тому там багато імен і натяків на сюжети картини незнаних у нас американських живописців. Герої роману балакають прямими цитатами з рок-н-рольних пісень та творів класиків, наприклад, Шекспіра чи Емілі Дікінсон. Якби Олександр Красюк не робив коментарів, то читачеві було б незрозуміло, що мається на увазі. Звичайно, йому доводилося і використану Кінгом поезію перекладати.

Подібну перекладацьку стратегію Красюк використовує і в перекладі збірки оповідань «Коли впаде темрява» (Just After Sunset).

David didn't believe his fianc? would hitchhike west on her own-the idea was crazy-but he believed she wasn't here. Had known even before counting heads, actually, and a snatch of some old book or poem about winter occurred to him: A cry of absence, absence in the hear [10].

Девідові не вірилося, щоб його наречена могла раптом поїхати сама автостопом на захід, ця думка здалася йому безглуздою, але він переконався, що тут її справді немає. Йому це стало ясно, навіть без того, щоб почати рахувати всіх по головах. Він пригадав уривок з якоїсь старої книжки, чи вірша про зиму: «**плач втрати, втрата у серці**» [6, с. 15].

І далі перекладач дає пояснення процитованого поетичного рядка : *Цитата із вірша «Пам'ятна зима» Джона Крау Ренсома (1888-1974).*

Якщо географічні реалії здебільшого перекладені методом транскрибування, то додатково подається інформація про етимологію власної назви.

Few people came to places like Crowheart Springs, Wyoming on purpose [10].

Мало хто спеціально приїздить до таких закутків, як Кравхарт Спрингс у штаті Вайомінг.

Кравхарт Спрингс - селище в окрузі Фремонт, Вайомінг; назва, яка буквально означає «Вороняче серце», походить від легенди про битву між індіанцями племені Крау (Ворони) і шуїонами, в якій вождь останніх переміг вождя Ворон і вирізав його серце; у той же час слово stow означає крик півня перед світанком [6, с. 15].

Завдяки коментарям перекладача, читачі мають змогу вловити приховану алюзійність текстів

Кінга.

Оповідання «Зупинка по дорозі» (Rest Stop) із збірки «Коли впаде темрява» особливо насичене топонімами та онімами, кожен з яких перекладено методом транскрибування та додатково пояснено у посиланнях.

Sometimes he told himself the answer to that was no, the whole Rick Hardin/John Dykstra thing was nothing but an artificial construct, pure press agency, no different from Archibald Bloggert (or whatever his real name might have been) performing as Cary Grant, or Evan Hunter (whose actual birth name had been Salvatore something-or-other) writing as Ed McBain. And those guys had been his inspiration...along with Donald E. Westlake, who wrote hard-boiled "caper" novels as Richard Stark, and K. C. Constantine, who was actually...well, no one really knew, did they? As was the case with the mysterious Mr. B. Traven, who had written Treasure of the Sierra Madre. No one really knew, and that was a large part of the fun [10].

Інколи він запевняв себе, що не має, що вся ця схема Рік Гардин – Джон Дикстра – ніщо інше, як штучна конструкція, чистий піар, такий самий, як у випадку Арчібалда Блоггера (чи яке там у нього справжнє ім'я?), який виступав як Кері Грант, або Івена Гантера (якого при народженні називали Сальваторе якийсь-то-там), що пише під псевдонімом Ед МакБейн. А всі ці хлопці його надихали...разом з Дональдом Вестлейком, що видав круті «каперські» романи як Річард Старк, і Кей Сі Константин, якого насправді звали... та ніхто насправді не знає, як його звали. Той самий випадок з потаємним містером Б. Трейвенном, котрий написав «Скарби Сьєра Мадре». Ніхто не знав насправді, і саме в цьому полягала суть забави [6, с. 118-119].

І далі у примітках – детальний описовий переклад кожного оніма.

Подібну перекладацьку стратегію обрав і Віктор Шовкун для передачі американських реалій у романі «Історія Лізі» (Lisey's Story), виданому тим же Харківським видавництвом Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля». Однак, він пропонує менше описового перекладу, натомість просто транскрибуючи чи транслітеруєчи топоніми чи оніми. Лише в окремих випадках читачеві додатково пояснюють культурні реалії у примітках.

"Don't be sille dollink," she told the empty kitchen in her best Zsa Zsa Gabor voice [10].

Не говори дурниці, любий, - сказала вона, звертаючись до порожньої кухні воім найліпшим голосом, голосом Ца Ца Габор [7, с. 394].*

* Популярна американська актриса угорського походження (нар. 1917 р.)

Але перекладач тут не врахував власне американське прочитання угорського імені актриси, яке транскрибується як **За За Габор**.

Загалом, із зіставного аналізу перекладацьких стратегій Олександра Красюка та Віктора Шовкуна можна зробити висновок, що детальні коментарі та примітки Красюка допомагають читачеві краще зрозуміти експліцитні та імпліцитні алюзії та інші інтертекстуальні включення Стівена Кінга, в той час як переклад Віктора Шовкуна подекуди грішить неточностями транскрибування та транслітерації власних назв. Тому, українські переклади Олександра Красюка можна вважати більш адекватними і, на нашу думку, обрана ним перекладацька стратегія повністю передає специфічний авторський стиль короля жахів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бурбак О.Ф. Реалія та способи визначення її лінгвістичного статусу / Бурбак О.Ф. // Іноземна філологія. – 1985. – № 5. – С. 68 – 69.
2. Гадамер, Ганс Георг. Батьківщина і мова // Гадамер, Ганс Георг. Герменевтика і поетика: Вибрані твори. / Пер. з нім. – К.: Юніверс, 2001.
3. Елистратова А. «Трагическое животное – человек» (О романах Дж. Апдайка) // Современная литература за рубежом. – М. : Советский писатель, 1966. – С. 126-150.
4. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Зорівчак Р.П. – Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216 с.
5. Квіт С.М. Основи герменевтики: Навч. посіб. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003. – 192с.
6. Кінг С. Коли впаде темрява [Текст] : пер. з англ. і комент. О. Красюка. – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2009. – 432 с.
7. ISBN 978-966-14-0360-3 (укр.).
8. Кінг С. Історія Лізі [Текст]: пер. з англ. В. Шовкуна. – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2007. – 624 с.
9. ISBN 978-966-343-609-8 (укр.), ISBN 978-0-7432-8941-2 (англ.).

10. Мороз А.А. Реалія як об'єкт лінгвістичного дослідження / Мороз А. А. – Бердянськ, 1999. – 240 с.
 11. Хіль Н.П. Відтворення національно-культурних особливостей оригіналу в художньому перекладі // <http://www.confcontact.com/>
 12. King, Stephen. Just After Sunset. //
 13. <http://www.e-reading.mobi/book.php?book=136107>.
 14. 11. King, Stephen. Lisey's Story. // <http://loloyd.homeip.net/ebooks1/Stephen%20King%20%28Bibliography%29/2000%27s/2006/Stephen%20King%20-%20Lisey%27s%20Story.pdf>.

Хімчук О.

Науковий керівник – доц. Олійник Т.С.

МЕТАФОРА ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА

Повновартісне розуміння художнього туксту неможливе без адекватного сприйняття металогічного висловлення і, насамперед, правильного декодування різних мовних тропів. Троп (*грец. tropos: зворот*) – у поезиці і стилістиці – незвичне, семантично двопланове слово або словосполучення, вжите у переносному значенні для характеристики будь-якого явища за допомогою вторинних смислових значень, актуалізації внутрішньої форми.

У літературознавчому словнику української мови ми знаходимо таке визначення метафори (*грец. metaphora: переміщення*) - троп художньої літератури, що полягає у перенесенні значення одного слова (словосполучення) на інше, розкритті сутності одних явищ чи предметів через інші за схожістю і контрастом. Концепції метафори відіграють важливу роль у теорії письменства та естетики, поширюються на будь-які аспекти художнього мислення (малярство, кінематографія тощо). Метафору вивчають семіотика, логіка й методологія науки, теорія пізнання. Мовознавці розглядають метафору у семасіологічному аспекті при аналізі переносних значень, а також в ономасіологічному при з'ясуванні загальних принципів номінації (*морський заєць, морська капуста*), лінгвофілософському та етнолінгвістичному слововживанні (*піднімається вгору, на крилах радості, комп'ютерний вірус*).

Ї на сьогодні не існує єдиної системи класифікації метафор. За функцією метафори поділяються на загальномовні (*фініш року, час летить*) та індивідуально-авторські. В лексикології виділяють також метафори лексичні (стерті, мертві), що втратили свою образність і виконують лише номінативну функцію, тобто вживаються в прямому значенні (*крило літака, сонце сідає*). Для лінгво-стилістичного аналізу інтерес становлять лише індивідуально-авторські метафори. На основі метафоризації слів виникають інші види тропів, зокрема гіпербола і літота [1, 3].

Зокрема, варто зазначити, що на сьогодні можна знайти досить багато індивідуальних поглядів на класифікацію метафор. Так, наприклад, на думку таких відомих науковців у цій галузі як Дж. Лакофф та М. Джонсон слід виділяти ще й онтологічні та орієнтовані метафори. Однак, у нашому дослідженні ми не будемо зупинятися та детально розглядати ці класифікації, оскільки, як ми вже згадували, їх існує дуже багато.

А тепер зупинімося детальніше на поглядах Дугласа Робінсона на метафору та метафоричний переклад. Він визначає метафору як «скорочене порівняння чи ототожнення протиставних об'єктів» [3, 43]. Оскільки метафора вважається «супертропом», то й метафоричний переклад (прагнення до бездоганної тотожності між мовою оригіналу та мовою перекладу) вважається ідеальним устремлінням будь-якого перекладу. Як метафора є ідеальним ототожненням речей, так і метафоричний переклад є ідеальним ототожненням текстів. Однак, у той же час Робінсон застерігає, що цього не можливо досягти в реальності. Метафора лише прагне до ототожнення речей, а насправді ж вона зображає їх однаковими лише з певної перспективи, змальовуючи одне у значенні іншого. Дуглас Робінсон стверджує, що до статусу супертропа метафору піднесли романтики, а саме теоретики романтичного перекладу (від Гете до Стайнера) були найпалкішими захисниками метафоричного перекладу. Вчений вважає, що характер діалогу перекладача з автором при метафоричному перекладі близький до характеру метонімічного діалогу, хоч і дещо посиленій: і метонімічний, і метафоричний перекладачі підпорядковують свою інтерпретацію тому, що вони вважають волею автора. Однак, метонімічний перекладач прагне наслідувати цього автора, то метафоричний перекладач прагне ним бути [3, 44].